

**Методичне забезпечення самостійного опрацювання
навчального матеріалу студентам.**

**Тема програми: 2.5.Протиепізоотичні заходи.
Терапія при інфекційних хворобах.**

Питання для самостійної роботи:

1. Організація карантинно-обмежувальних заходів.
2. Комплексна терапія при інфекційних хворобах.
3. Особиста профілактика при роботі з хворими тваринами.

Основна література:

Закон України «Про ветеринарну медицину»

Постой В.П. Епізоотологія з мікробіологією. – К.:
Вища освіта, 2006. – С. 111 – 116

Додаткова література:

Горбань М.І. Епізоотологія з мікробіологією. – К.:
Вища школа, 1989. – С. 67 - 68

Бакулов И.А. Эпизоотология с микробиологией. – М.:
Агропромиздат, 1987. – С. 100 - 104

1. Організація карантинно-обмежувальних заходів.

В кожному конкретному випадку оздоровчі заходи потрібно здійснювати з урахуванням категорії епізоотичного осередку (неблагополучного пункту) на принциповій основі їх комплексності та визначення провідної ланки епізоотичного процесу. Всебічне епізоотологічне обстеження осередків і встановлення достовірного діагнозу дають підставу для оголошення господарства (ферми, відділення, пункту) неблагополучним за конкретною інфекційною хворобою, складання плану оздоровлення епізоотичного осередку й ліквідації захворювання (план організаційно-господарських і ветеринарно-санітарних заходів).

Незалежно від виду інфекційної хвороби оздоровлення неблагополучного пункту здійснюють за планом, у якому мають знайти конкретне відображення такі заходи:

а) повне виявлення, знезараження і ліквідація джерел збудника інфекції;

б) підвищення загальної резистентності, а також створення специфічного імунітету у тварин, що перебувають під загрозою зараження;

в) розрив механізму передавання і шляхів поширення збудника інфекції всередині епізоотичного осередку (господарства, пункту) та за його межами за допомогою планової й цілеспрямованої санації зовнішнього середовища, зокрема знезаражування тваринницької продукції, сировини, кормів, утилізації трупів, гною, виробничих відходів, проведення дезінфекції, дезінсекції й дератизації, охоронно-обмежувальних та карантинних заходів.

Конкретний перелік оздоровчих заходів, який потрібно проводити в неблагополучному господарстві, визначається інструктивними положеннями, розробленими щодо кожної інфекційної хвороби, і відповідною епізоотичною

ситуацією. Обсяг і ретельність оздоровчих заходів залежать від особливостей інфекційної хвороби та її небезпечності, а також від умов, у яких перебувають сприйнятливі тварини. Проте принципова відмінність оздоровчих заходів під час спалаху в господарстві будь-якої інфекційної хвороби полягає не в характері їх проведення, а в ступені роз'єднання неблагополучних груп тварин і територій їх розміщення з благополучними господарствами (фермами, відділеннями). За цією ознакою в неблагополучних господарствах, де встановлено спалах інфекційної хвороби, обов'язково запроваджують *обмеження* або накладають *карантин*.

Карантин — це система протиепізоотичних заходів, спрямованих на повне роз'єднання неблагополучних щодо інфекційної хвороби груп тварин і території їх розміщення з благополучними господарствами та територіями з метою ліквідації хвороби й запобігання її поширенню за межі епізоотичного осередку. За умовами карантину забороняється введення в неблагополучне господарство і виведення з нього сприйнятливих тварин, випасання тварин, вивезення продуктів і сировини тваринного походження, фуражу та іншої продукції рослинництва, проїзд через епізоотичний осередок (неблагополучний пункт), проведення виставок, ярмарків, базарів у карантинній і загрозовій зонах тощо. Під час деяких епізоотій припиняють усі зв'язки з іншими господарствами, зупиняють рух приватного автотранспорту, відмінюють маршрутні рухи автобусів, накладають конвенційну заборону на вивезення тваринницьких вантажів із залізничних станцій, аеропортів, морських портів; припиняють на неблагополучній території приймання посилок із тваринницькою продукцією, інтернують осіб, які працюють в епізоотичному осередку, тощо.

Карантин запроваджують стосовно найбільш загрозових інфекційних хвороб, які мають тенденцію до епізоотичного поширення (ящур, чума свиней, ньюкаслська хвороба, сибірка, віспа овець та ін.). Перелік таких хвороб передбачений законодавством ветеринарної медицини. Карантинуванню підлягають окремі двори, гурти, отари, ферми, господарства, а при особливо

загрозливих хворобах — район, область, республіка, держава. При окремих особливо загрозливих інфекційних хворобах навколо неблагополучної території встановлюють загрозливу зону, межу якої визначають залежно від ступеня й широти поширення інфекційної хвороби.

На дорогах, що ведуть до неблагополучного пункту, вивішують спеціальні дороговкази, встановлюють шлагбауми, вказують об'їзні дороги, організовують охоронно-карантинні пости, обладнують дезінфекційні бар'єри, а також перевантажувальні майданчики для завезення кормів, обладнання тощо. Під час окремих хвороб проводять повну санітарну обробку обслуговуючого персоналу ферми, використовуючи ветсанпропускники й параформалінові камери для знезараження одягу.

Обмежувальні заходи — це менш високий ступінь роз'єднання епізоотичного ланцюга, який проводять в епізоотичному осередку, неблагополучному господарстві, населеному пункті, при інфекційних хворобах, що не мають тенденції до значного епізоотичного поширення (некробактеріоз, віспа корів, мит коней та ін.). При багатьох особливо загрозливих хворобах після зняття карантину в господарстві на тривалий час вводять обмеження щодо використання тваринницької продукції, кормів, гною, пасовищ, водних джерел тощо.

Як при введенні обмежень, так і при запровадженні карантину здійснюють *ізолювання хворих і підозрюваних у захворюванні тварин* від умовно здорових, що усуває подальше поширення хвороби. На фермах для ізолюваного утримання тварин будують окреме, спеціальне карантинне приміщення із системою боксів, напівбоксів, денників (з розрахунку на 0,5 - 1 % поголів'я).

Ізоляція тварин може бути індивідуальною і груповою, проте у всіх випадках вона має бути надійною. Для ізолювання хворих і підозрюваних щодо захворювання тварин облаштовують ізолятори.

Останнім часом у зв'язку зі зміною епізоотичної ситуації, ліквідації багатьох інфекційних хвороб у більшості установ ветеринарної медицини відпала

необхідність в організації інфекційних відділень. Проте у міських і районних лікарнях ветеринарної медицини, де проводять прийом і лікування тварин, яких утримують на території великих населених пунктів, обов'язково повинні бути відділення для інфекційно хворих тварин з ізоляторами.

Ізолятор потрібний для стаціонарного лікування тварин, хворих на заразні хвороби. За чинним законодавством, його будують при лікарнях державної ветеринарної медицини.

Ветсанпропускник — це комплексна споруда, яка має санітарне та дезінфекційне відділення (блоки, зони). Відповідно до проектних норм ветеринарно-санітарний пропускник має у своєму складі такі будівлі, споруди та приміщення:

- санітарний блок (відділення), який має прохідну з дезкилимками, гардеробну із сушильною шафою, душовими установками та приміщенням для дезінфекції одягу;
- дезінфекційний блок (відділення), що складається з приміщення, необхідного обладнання або спеціальної установки для дезінфекції транспортних засобів і тари;
- головний в'їзний дезбар'єр господарства — спеціально обладнана, з бетонованим заглибленням споруда. Для дезінфекції коліс і транспорту заглиблення дезбар'єра щодо верхнього рівня дезрозчи-ну має бути завдовжки не менш як 9 м, завширшки — на всю ширину воріт і завглибшки — не менш як 20 см. Пандуси повинні мати ухил не більше 14° , з метою запобігання замерзанню дезрозчину взимку в бетоноване дно дезбар'єра вмонтовують спеціальні труби від теплотраси господарства.
- Порядок накладання карантину і обмежень, а також подальше проведення оздоровчих заходів у неблагополучних господарствах і населених пунктах визначаються відповідними інструкціями Міністерства аграрної політики України.

- Карантинні й обмежувальні заходи здійснюються на основі рішень районної адміністрації за поданням керівника служби ветеринарної медицини району. Відповідальність за виконання карантинних правил і проведення оздоровчих загальних карантинних заходів покладається на керівників господарств, підприємств і органів місцевої влади. За організацію і проведення спеціальних протиепізоотичних заходів повністю відповідає служба ветеринарної медицини. Саме тому при складанні планів організаційно-господарських і ветеринарно-санітарних заходів слід відповідально підходити до визначення конкретних виконавців і осіб, які контролюють виконання кожного заходу.
- Строки карантинування або обмежувальні заходи зумовлюються тривалістю інкубаційного періоду хвороби і мікробоносійства після перехворювання тварин. Карантин та обмеження знімаються з неблагополучного пункту після повного видужування тварин, проведення необхідних заключних ветеринарно-санітарних заходів і після завершення терміну, передбаченого відповідними інструкціями.
- Успіх ліквідації інфекційної хвороби значною мірою залежить від організації протиепізоотичних заходів та участі в їх проведенні всіх державних і громадських органів, власників тварин, а також від наявності відповідних матеріальних ресурсів. Рациональне планування протиепізоотичних заходів ґрунтується на науковому епізоотологічному прогнозі і має істотне значення у профілактиці та забезпеченні кінцевої мети боротьби з інфекційними хворобами — повної їх ліквідації.

2. Комплексна терапія при інфекційних хворобах.

Успіх лікування хворих тварин залежить від своєчасного і правильного застосування лікарських засобів та умов, в яких перебувають хворі тварини. Хворих тварин негайно ізолюють, для догляду за ними виділяють окремий, спеціально проінструктований обслуговуючий персонал. Годівля хворих тварин

повинна проводитись за раціонами, призначеними ветеринарним спеціалістом із введенням в раціон потрібних преміксів — білково-вітамінних добавок.

З лікувальною метою застосовують різні специфічні засоби: гамма-глобуліни, гіперімунні сироватки, сироватки реконвалесцентів, бактеріофаги, антивіруси, культури мікробів-антагоністів (АБК, ПАБК), антибіотики та різні хімічні препарати.

Лікувальна дія гіперімунних сироваток краще виражена, якщо вони застосовуються на початку хвороби в терапевтичних дозах внутрішньовенно (в рогатої худоби внутрішньобрюшинно) чи внутрішньом'язово. Якщо немає належного терапевтичного ефекту, введення сироваток повторюють через 12—24 год.

Вибір засобів та методів лікування хворих тварин у кожному окремому випадку ґрунтується на всебічному вивченні стану хворої тварини.

При ряді інфекційних захворювань лікування протипоказане (сказ, сап, чума великої рогатої худоби та ін.) і хворих тварин як джерело збудника інфекції знищують. При інших захворюваннях (туберкульоз, бруцельоз, чума свиней та ін.) хворих тварин забивають і визначають порядок використання м'яса.

3. Особиста профілактика при роботі з хворими тваринами.

При роботі з інфекційно хворими тваринами слід завжди пам'ятати, що в разі недодержання правил особистої профілактики можливе зараження при зооантропонозах людини і поширення інфекції серед тварин. Людина може заразитись ними при недотриманні правил особистої профілактики під час клінічного огляду і наданні хворим тваринам лікарської допомоги, при розтині трупів, при дослідженні інфекційного матеріалу тощо.

Особи, що працюють з хворими тваринами або інфекційним матеріалом, повинні бути у спецодязі (халаті, ковпаку, прогумованому фартусі, гумових рукавицях) та в разі потреби одягати марлеву маску і захисні окуляри. Руки після роботи дезінфікують 0,5 % розчином хлораміну або їдкого натру, а потім

добре миють у теплій воді з милом. Металеві інструменти після використання знезаражують кип'ятінням у воді. Місце роботи з хворими тваринами та інфекційним матеріалом дезінфікують.

Якщо людину покусала хвора тварина, рану негайно обробляють настійкою йоду і звертаються до найближчої медичної установи.

Питання для самоконтролю:

1. Хто накладає карантин на господарства?
2. В якому випадку на господарство накладаються карантинно-обмежувальні заходи?
3. Які інфекційні хвороби називаються карантинні?
4. Де знаходиться перелік карантинних захворювань?
5. Яке господарство оголошується неблагополучним?
6. Яка територія вважається загрозовою?
7. В якому випадку на господарства накладаються карантинно-обмежувальні заходи?
8. Яке призначення ізолятору?
9. Від чого залежить строк карантинування або обмежувальних заходів?
10. При яких інфекційних хворобах заборонено лікування хворих тварин?
11. Яких правил особистої профілактики треба дотримуватися при роботі з хворими тваринами?